

IX. РУФИН

Руфин (Rufinus Aquileiensis Presbyter), презвитер и църковен писател през IV в., е оставил значително книжовно наследство предимно от преводна литература. Роден бил между 340—345 г. в Конкордия, до гр. Аквилея, в Северна Италия. Въпреки заслугите си към християнската литература Руфин бил подозиран от най-висши църковни среди в отклонение от официалната църковна догма. В края на живота си, когато вестготите нападали Италия, той се преселил в Сицилия, където умрял в 410 г.

От литературното му наследство за нас е от значение „Църковна история“ — *Historiae ecclesiasticae libri XI*. Девет от книгите на тази „История“ представляват превод на съчинението на Евсевий. Последните две обаче се явяват самостоятелно продължение, което достига до смъртта на Теодосий I (395). Преведените тук пасажии са взети от втората от тези две книги на *Historia ecclesiastica*, писани от Руфин.

За историята на балканските страни се отнасят сведенията за смъртта на император Валентиниан в Илирик, за нахлуването на готите и за битката при Одрин в 378 г.

Двете самостоятелно написани от Руфин книги на *Historia ecclesiastica* са издадени въз основа на следните два основни ръкописа: *Guarnerianus* и *Bononiensis*.

ИЗДАНИЯ: *Rufini Aquileiensis Presbyteri Historia ecclesiastica*, Migne, PL., XXI (1878), кол. 461—540. Дадените тук извадки са по това издание.

КНИЖНИНА: *Lietzmann*, Rufinus, PWRE, I A, кол. 1193—1196, бел. 24. - - *A. Ebert*, *Allgemeine Geschichte der Litteratur des Mittelalters im Abendlande*, I, Leipzig 1889, стр. 321—327. — *W. S. Teuffel's Geschichte der römischen Literatur*, bearbeitet von W. Kroll und F. Skutsch, III, VI Aufl., Leipzig—Berlin 1913, стр. 343—346.

RUFINI AQUILEIENSIS
PRESBYTERI

РУФИН

HISTORIA ECCLESIASTICA

ЦЪРКОВНА ИСТОРИЯ

1. *De Valentiniani morte*

II, 12. Interea cum ad bellum Sarmaticum Valentinianus de Galliae partibus venisset Illyricum, ibi vix dum coepto bello, aegritudine subita oppressus diem obiit, relictis haeredibus in imperio filiis, Gratiano Augusto, Valentinianoque admodum parvulo, et nondum regiis insignibus initiato. Quem tamen necessitas eorum, qui tanquam vacuum imperii locum conabantur invadere, compulsi etiam absente fratre, purpura indui, Probo tunc praefecto fideliter rem gerente. (§ 284, col. 522 B).

2. *De bello Gothico a Valente gesto et de Valentis interitu*

II, 13. Per idem tempus in Orientis regno Gothorum gens sedibus suis pulsa, per omnes se Thracias infudit, armisque urbes et agros vastare feraliter coepit. Tum vero Valentis bella quae Ecclesiis inferebat, in hostem coepta converti, seraque poenitentia episcopos et presbyteros relaxari exiliis, ac de metallis resolvi monachos iubet. Ipse tamen ab hostibus circumventus in praedio, quo ex bello trepidus confugerat, impietatis suae poenas igni

1. *Смъртта на Валентиниан*

II, 12. Между това, когато император Валентиниан¹ заради Сарматската война² дошъл от областите на Галия в Илирик, там още в началото на войната той внезапно се разболял и умрял. Той оставил за наследници на императорската власт синовете си Грациан³ Август и Валентиниан⁴, който бил почти дете и още не бил приел знаците на царското достойнство. Критичното положение, създадено от тези, които се опитвали да вземат престола, като че ли бил вакантен, накарало Валентиниан да наметне пурпурната мантия дори в отсъствието на брата си. По това време префектът Проб⁵ предано изпълнявал задълженията си.

2. *Готската война на Валент и неговата гибел*

II, 13. По същото време⁶ в Източната империя готите, след като били изтласкани от земите, които обитавали, се пръснали по всички части на Тракия и започнали с оръжие жестоко да опустошават градовете и полята. Тогава Валент дал заповед да бъде насочена срещу врага войната, която той бил обявил на църквите⁷. Със закъсняло разкаяние той заповядал да бъдат освободени от заточение епископите и презвитерите и да бъдат пуснати от мините монасите. А самият Валент, обкръжен от враговете в един чифлик, гдето уплашен бил избягал от сражението, бил изгорен и понесъл наказание за своето безбожие⁸, след

¹ Валентиниан I — римски император (364—375). Той умрял от кръвоизлияние на 17 ноември 375 г. във военния лагер Бригецион, дн. О Szöny, в Унгария. ² В 374—375 г. в Панония и Мизия нахлули квади и сармати. Техните нашествия тук са означени като „Сарматска война“. Подробности за техните действия дава *Амиан Марцелин*, XXIX, 6, 6. ³ Грациан още от 367 г. бил привлечен в управлението на западната част на империята като август. ⁴ Валентиниан Млади бил роден през 365 г. и тогава бил десетгодишен. ⁵ Проб бил по това време управител на префектурата Илирик и взел мерки за защитата ѝ. Той укрепил заплашения от квадите и сарматите гр. Сирмиум, дн. Сремска Митровица. За това вж. *Амиан Марцелин*, XXIX 6, 6—11. ⁶ Става дума за готските нахлувания в балканските земи през 376—378 г. За тях вж. подробности тук, по-долу, у *Амиан Марцелин*, XXXI. ⁷ На друго място (II, 268, 2, кол. 509) Руфин обяснява, че император Валент покровителствувал арианите, изпращал на заточение православни епископи и други църковни служители и дори ги подлагал на мъчение. Това тук същият нарича „война на Валент срещу църквите“. ⁸ Битката станала на 9, VIII. 378 г. при Одрин

exustus dedit, annis in imperio cum fratre primo, et post cum filiis fratris, quatuordecim pariter exactis. Quae pugna initium mali Romano imperio tunc et deinceps fuit. Igitur Gratianus cum fratre admodum parvulo, post patris necem Orientis quoque suscepit imperium. Is pietate et religione omnes pene, qui ante fuerant principes, superabat. Usu armorum strenuus, velox corpore, et ingenio bonus erat, sed iuvenili exultatione plus fere laetus, quam sufficebat, et plus verecundus, quam reipublicae intererat. (§§ 284—285, col. 522 C — 523 A).

като се минали четиринадесет години откакто той царувал отначало със своя брат¹, а после заедно със синовете на брат си². Тази битка била начало на беди за Римската империя и тогава, и занаяпред. И така, Грациан, след като бил убит чичо му³, поел властта и над Ориента заедно с брат си⁴, който бил почти дете⁵. Той надминавал по благочестие и преданост към религията почти всички, които били императори преди него. Той бил подвижен, имал добър характер, но поради младежката си буйност бил по-весел, отколкото трябвало, и по-скромен, отколкото било необходимо за държавата.

¹ Става дума за имп. Валентиниан I. реч имп. Валент. ⁴ Валентиниан Млади.

² Те били Грациан и Валентиниан Млади. ³ Сиреч имп. Валент. ⁵ По това време Валентиниан Млади бил тринадесетгодишен.